

ŞEKER PANCARI

Ocak 2020, Ürün No: BÜ-20

Dünya şeker ve şeker pancarı verileri (bin ton)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19 ¹	2019/20 ²	Değişim (%) ³
Şeker Pancarı Ekim Alan (bin ha)	4.222	4.575	4.894	-	-	7,0
Şeker Pancarı Verimi (ton/ha)	57,11	60,54	61,51	-	-	1,6
Şeker Pancarı Üretimi	241.081	276.946	301.016	-	-	8,7
Şeker Üretim	164.868	174.050	194.251	179.892	174.140	-3,2
Şeker Tüketim	169.466	170.831	173.369	173.329	174.684	0,8
Şeker Yılsonu Stokları	44.095	42.209	52.296	55.051	49.580	-9,9
Şeker İthalat	54.753	54.352	54.593	52.008	51.057	-1,8
Şeker İhracat	54.044	58.681	64.262	54.856	55.148	0,5

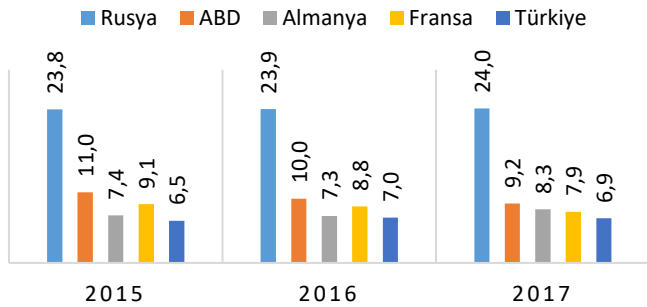
Kaynak: USDA; FAO (06.01.2020) ¹/ Tahmin ²/ Öngörü ³/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

İstihdam ve sanayide önemli bir yere sahip olan şeker, dünyada stratejik bir ürün olarak kabul edilmektedir. Dünyada şekerin yaklaşık %80'i kamıştan, %20'si de pancardan üretilmektedir. Şeker üretiminde pancar ve kamış kullanımı büyük oranda ülkelerin coğrafi konumuna bağlı olarak değişmektedir. Pancarın her ülkede yetişmemesi ve kamıştan şeker üretimine göre daha maliyetli olması nedeniyle, kamıştan şeker üretimi daha yaygındır. 2018/19 pazarlama yılında dünyada 179,9 milyon ton şeker üretilmiştir. Türkiye ile beraber, Rusya,

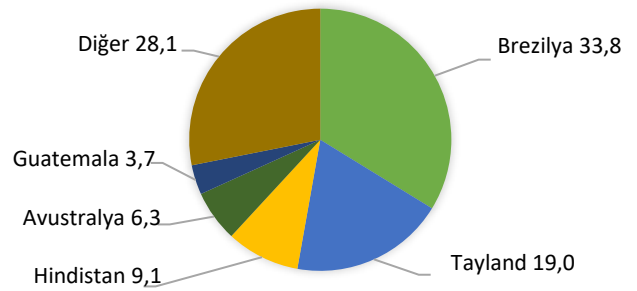
Ukrayna, Avrupa Birliği ülkeleri şeker pancardan üretirken; ABD, Japonya, Çin gibi ülkeler hem pancardan hem kamıştan; Brezilya, Hindistan, Meksika, Tayland, Avustralya başta olmak üzere birçok ülke de ise kamıştan üretilmektedir.

USDA verilerine göre 2018/19 üretim döneminde en fazla şeker üreten ülke 34,3 milyon ton ile Hindistan olmuştur. Hindistan'ı 29,5 milyon ton ile Brezilya, 17,7 milyon ton ile AB ülkeleri takip etmektedir.

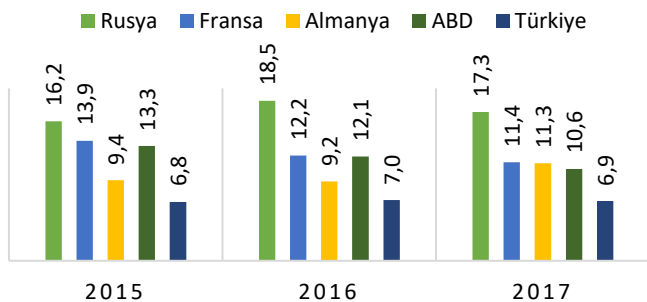
Şeker pancarı ekim alanında önemli ülkeler (%)

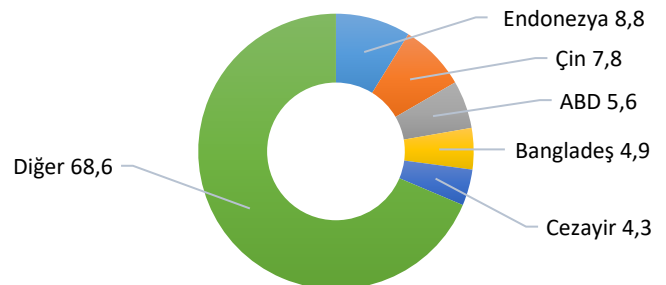
Ülkelere göre dünya şeker ihracatı (2019/20, %)

Şeker pancarı üretiminde önemli ülkeler (%)

Şeker ithalatında önemli ülkelerin payı (2019/20, %)

Türkiye'nin şeker ihtiyacı; şeker pancarından üretilen beyaz şeker ve nişastadan üretilen glikoz ve izoglikoz ile karşılanmaktadır. Türkiye'de şeker sektörü bünyesinde; 15 adet pancar şekeri üreticisi ve beş adet nişasta bazlı şeker üreticisi olmak üzere 20 şirket faaliyet göstermektedir. Türkiye'de şeker pancarı üretimi; her yıl belirlenen şeker kotalarına bağlı olarak programlanmaktadır. Türkiye'de belirlenen pancar şekeri kotasının %2,5'i oranında da nişasta bazlı şeker kotası belirlenmektedir.

Türkiye'de 2003 yılından itibaren üretimde istikrar sağlanmıştır. Türkiye 2017/18 üretim döneminde 21 milyon 150 bin ton şeker pancarı üretimi ile dünyada Rusya, Fransa, Almanya ve ABD'nin ardından 5. sırada yer almıştır. Türkiye'de dış ticaret yıllara göre değişmekle birlikte düşük miktarlarda şeker ihracatı ve ithalatı yapılmaktadır. 2019 yılında 150 bin ton şeker ithalatı yapılmıştır. Buna karşılık 30,2 bin ton şeker ihracatı gerçekleşmiştir.

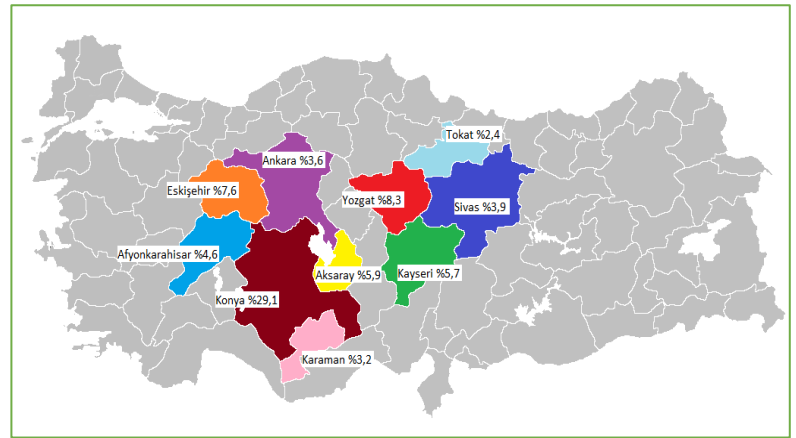
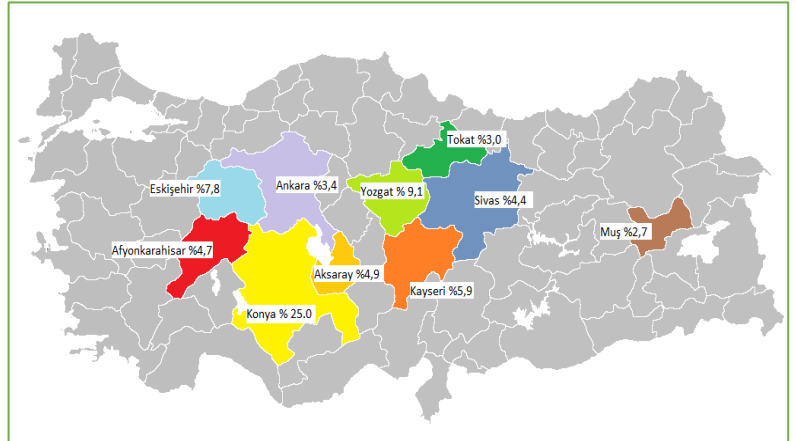
Türkiye Şeker Pancarı ve Şeker Verileri (bin ton)

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	Değişim (%) ¹
Şeker Pancarı Ekim Alanı (1000 da)	2.913	2.888	2.745	3.224	3.393	5,2
Şeker Pancarı Verimi (kg/da)	5.660	5.798	5.837	6.076	6.234	2,6
Şeker Pancarı Üretimi	16.489	16.743	16.023	19.593	21.149	7,9
Şeker Üretimi	2.390	2.058	1.976	2.559	2.770	8,2
Şeker Tüketimi	2.156	2.040	2.062	2.448	2.349	- 4,0
Şeker Stok Değişimi	-12	-153	- 41	116	424	265,5
Şeker İthalatı	57	133	328	311	291	- 6,4
Şeker İhracatı	270	273	252	269	251	- 6,7

Kaynak: TÜİK (09.01.2020) ¹/ Şeker Pancarı ve şeker verilerini ifade etmektedir. / Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

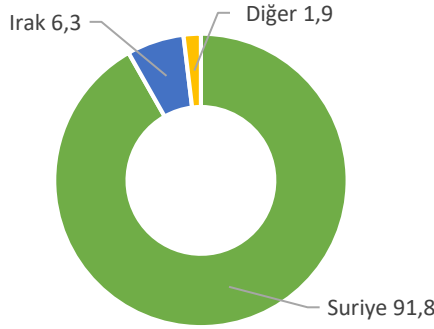
Şeker pancarı ekim alanları; Şeker pancarı tarımı; Türkiye'de Doğu Karadeniz, Ege, Akdeniz'in sahil şeridi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi dışındaki tüm bölgelerde yapılmaktadır. TÜİK verilerine göre; 2018 yılında Türkiye'de toplam 2,92 milyon dekar alana şekerpancarı ekilmiş olup, en fazla ekimin olduğu iller sırasıyla Konya, Yozgat ve Eskişehir'dir. Türkiye şeker pancarı ekim alanları 2017 yılına göre % 13,9 oranında azalmıştır. Bu azalışın en önemli sebebi şeker pancarı eken çiftçi sayısındaki azalış olarak değerlendirilmektedir.

Şeker pancarı üretimi; Türkiye'de şeker pancarı üretimi pancar ekim alanlarından, üreticiler veya temsilcileri ile şirketler veya fabrikalar arasında sözleşme düzenlenmesi suretiyle kotalı olarak yapılmaktadır. 2018 yılı şeker pancarı üretimi 17 milyon 436 bin ton olarak gerçekleşmiş olup, üretim 2017 yılına göre %17,5 oranında azalmıştır. Bu azalışın en önemli sebebi şeker pancarı üretimi yapan çiftçi sayısındaki azalışa bağlı, üretim yapılan alanın azalması olarak değerlendirilmektedir. 2018 yılında Türkiye şeker pancarı üretiminin yaklaşık %30'u Konya'da, %8'i Yozgat'ta ve %7'si ise Eskişehir'de gerçekleşmiştir.

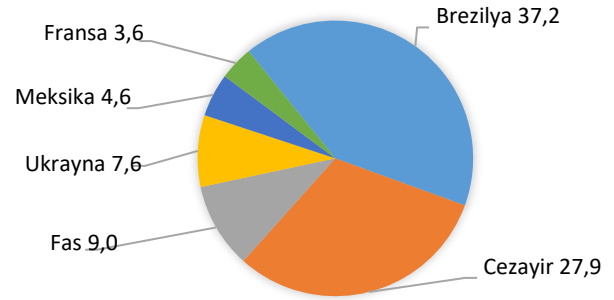
Şeker Kullanımı; Yaklaşık 82 milyon nüfusu ile Türkiye önemli bir şeker tüketicisidir. Türkiye'nin yıllık kişi başına toplam şeker tüketiminin 30 kg olduğu tahmin edilmektedir. Şeker tüketiminin yaklaşık % 80'i sanayi, % 20'si hane halkı tarafından kullanılmaktadır. Evde kullanım ve sanayideki şeker tüketimi artışının, nüfus artışı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Kentleşmenin artması ve yaşam tarzlarında ve yeme alışkanlıklarındaki değişiklikler şeker tüketiminin artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Türetilmiş nişasta bazlı tatlandırıcılar doğrudan tüketilmez, ancak endüstri tarafından üretimin bir bileşeni olarak fırın ürünleri, geleneksel tatlılar, dondurma, helva, reçeller ve alkolsüz içeceklerde kullanılır.

Türkiye'nin şeker ihracatında önemli ülkeler (2019*, %)

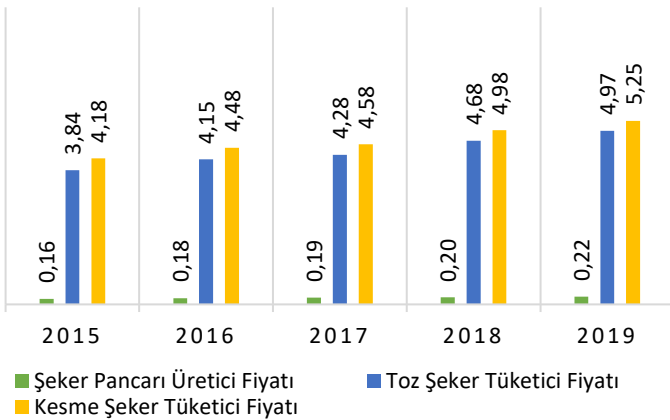
*2019 yılı verileri ilk 11 ayın ortalamasıdır.

Türkiye'nin şeker ithalatında önemli ülkeler (2019*, %)

*2019 yılı verileri ilk 11 ayın ortalamasıdır.

TL/Kg

2019 Aralık ayında 0,24 TL/kg olan şeker pancarı üretici fiyatı bir önceki aya göre değişim göstermezken, bir önceki yılın aynı ayına göre % 14,3 oranında artmıştır. 2019 Aralık ayında toz şeker tüketici fiyatı 5,34 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Toz şeker tüketici fiyatı bir önceki aya göre kayda değer bir değişim göstermezken, bir önceki yılın aynı ayına göre %11,7 oranında artmıştır. 2019 Aralık ayında kesme şeker tüketici fiyatı ise 5,67 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Kesme şeker tüketici fiyatı bir önceki aya göre kayda değer bir değişim gözlenmezken, bir önceki yılın aynı ayına göre %11 oranında artmıştır.

Türkiye'de Şeker Pancarı Destekleme Politikaları: 19.04.2001 tarihinde yürürlüğe giren 4634 sayılı Şeker Kanunu ile şeker fabrikalarının pazar paylarının kotalara bağlanması ve iç piyasada sanayinin rekabete açık hale getirilmesi sağlanmış, devletin etkinliği en az düzeye indirilmiştir. Türkiye'de Bitkisel Üretime Yapılan Destekleme Ödemeleri kapsamında şeker pancarı üretimi için verilen desteklerde yıllar bazında çeşitli farklılıklar söz konusu olmuştur. Şeker pancarına fark ödemesi desteği verilmemektedir. Organik tarım desteğinde şeker pancarı, 2015 yılında tarla bitkileri başlığı altında değerlendirilerek 10 TL/da, 2016, 2017, 2018 yıllarında 4. kategoride diğer ürünler başlığı altında değerlendirilerek 10 TL/da, 2019 yılında ise 2. kategoride değerlendirilerek, bireysel başvuruda 40 TL/da, üretici grubunda 20 TL/da ürün sertifikası desteklemesi yapılmıştır. Toprak analizi desteği, 2015 yıllarında dekar başına verilirken, 2016 yılında kaldırılmış, 2017 ve 2018 yıllarında en az 50 dekar araziler için analiz başına uygulanmıştır. Son beş yıllık dönemde 2016 yılı haricinde gübre ve mazot desteklemeleri ayrı ayrı uygulanırken, 2016 yılında her iki girdi için tek destek miktarı belirlenmiştir. Son iki yılda önceki yıllara kıyasla destekler arasında en fazla değişim mazot desteğinde olmuştur. Şeker pancarı üretiminde dekara verilen mazot desteği, 2015 yılına kıyasla 2019 yılında % 47 oranında artmıştır.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Toprak Analizi	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,0004	0,0014	0,0014	0,0032
2016	-	0,0018		0,0018
2017	0,0001	0,0006	0,0014	0,0022
2018	0,0001	0,0007	0,0017	0,0025
2019	0,0001	0,0007	0,0025	0,0033

Kaynak:TEPGE hesaplamaları, TOB verileri,

	2015	2016	2017	2018	2019
Şeker Pancarı Fiyatı (TL/kg)	0,16	0,18	0,19	0,20	0,22
Gübre Fiyatı (TL/kg) (20-20-0)	1,26	1,06	1,10	1,59	1,89
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	101,70	125,20	132,30	168,51	217,70
1 kg Şeker Pancarı ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Şeker Pancarı/Gübre	0,13	0,17	0,17	0,13	0,12
Şeker Pancarı /Mazot	0,04	0,05	0,04	0,03	0,03
Şeker Pancarı /Tohum	0,002	0,001	0,001	0,001	0,001

Gübre ve tohum fiyatlarında BÜGEM verileri, mazot fiyatlarında TÜİK verileri dikkate alınmıştır.

Şeker Pancarı Girdi Pariteleri

2015 yılında 1 kg şeker pancarı ile alınabilecek gübre miktarı 0,13 kg, mazot miktarı 0,04 lt, tohum miktarı ise 0,002 kg olarak hesaplanmıştır.

2019 yılı ortalamasına göre ise 1 kg şeker pancarı ile alınabilecek gübre miktarı 0,12 kg, mazot miktarı 0,03 lt, tohum miktarı ise 0,001 kg olarak hesaplanmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya şeker tüketiminin artmasına rağmen üretimin bir önceki sezonun altında kalması beklenmektedir. Bunun da uluslararası şeker piyasalarında 2019/20 pazarlama sezonunda hafif bir daralmaya yol açacağı ön görülmekte ve sonuç olarak, şeker stoklarının 2019/20 döneminde düşeceği tahmin edilmektedir. Dünya şeker üretiminin daralmasında en büyük etken elverişsiz hava koşullarıdır. Beklenen bu daralmanın büyük bir kısmının Hindistan, Tayland ve Pakistan gibi küresel şeker üretiminde söz sahibi olan ülkelerde olması beklenmektedir (1).

Dünya şeker tüketiminin, 2019/20 döneminde %0,8 oranında artmıştır. Şeker tüketimindeki bu artışın kişi başına düşen gelir ve düşük şeker fiyatlarının etkisiyle özellikle Afrika, Orta Doğu, Latin Amerika ve Karayipler'de olması beklenmektedir.

Dünya şeker ticaretinin, ithalatçı ülkelerde daha güçlü bir ithalat talebi olması nedeniyle 2019/20'de genişlemesi beklenmektedir. Bazı büyük ihracatçı ülkeler tarafından ihracat teşvikleri getirilmesinin de küresel şeker ticaretini artırması öngörülmektedir. Geniş şeker stokunun etkisiyle Brezilya ve Hindistan'ın ihracatının artması, üretimindeki yüzde 11'lik düşüş nedeniyle de Tayland'da ihracatın düşmesi beklenmektedir. Uluslararası şeker fiyatları, son aylarda ithalatçı ve ihracatçı ülkelerdeki büyük stok

miktarları ve dünyanın en büyük şeker ihracatçısı olan Brezilya'nın ABD doları karşısında güçlenmesinin etkisiyle düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir (1).

AB'de piyasayı doğrudan etkileyen ve neredeyse 50 yıl boyunca üretimi sınırlandıran; şeker kamışı ve izoglikoz üretimi limitlerini belirleyen şeker kotası, 30 Eylül 2017 itibarıyla kaldırılmıştır. Dünya borsalarına hâkim olan düşük maliyetli kamış kökenli şeker nedeniyle, yerli şekerin ithal şeker ile rekabet gücü bulunmamaktadır. Dünya borsa fiyatlarının yurt içi fiyatların genelde çok altında olması, sektörün sürdürülebilirliğinin yüksek koruma oranları ile güvence altına alınmasını gerektirmektedir (1).

TÜİK bitkisel üretim istatistiklerine göre 2019 yılında şeker pancarı üretimi bir önceki yıla göre %3,7 artarak 18,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de nişasta bazlı şeker kotaları %5'den %2,5'a düşürülmesi, devlete ait şeker fabrikalarının özelleştirme sürecinin kısmen bitmiş olması ve Türk şekerleme ürünleri ihracatının istikrarlı bir şekilde artması üretimin artışında etkili olan nedenlerdendir (2).

Yararlanılan Kaynaklar

1/ FAO Food Outlook (November – 2019)

2/ USDA Turkey Sugar Annual Report 2019 (04/12/2019)

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Ömer ŞENTÜRK, omer.senturk@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/140